

SUSTAINABLE DEVELOPMENT GOALS

Nederlandse bankensector
nodigt uit tot dialoog

NVB Platform Duurzaamheid, december 2016

Inhoud

Voorwoord 3

Onze uitdagingen en voorstellen 6

- 1 **Innovatie als bron voor duurzame ontwikkeling en werkgelegenheid** 7
- 2 **Meer vaart maken met de energietransitie** 10
- 3 **Effectiever bijdragen aan verduurzaming van woningen en andere gebouwen** 14
- 4 **De financiële wensen en mogelijkheden van ouderen op elkaar aan laten sluiten** 17
- 5 **De financiering van ziekenhuizen en zorginstellingen waarborgen** 20

Conclusie 22

Voorwoord

De Nederlandse maatschappij en economie, sterk verbonden met de rest van de wereld, staan voor een aantal enorme uitdagingen. Denk aan de impact van vergrijzing, de noodzaak van vergroening, de urgentie van innovatie voor welvaart, werkgelegenheid en de circulaire economie alsmede de borging van veiligheid. Het Platform Duurzaamheid van de Nederlandse Vereniging van Banken (NVB) ziet vele initiatieven binnen en buiten de bankensector om de ontwikkeling van een duurzame economie te versnellen¹⁾. Vraag naar en aanbod van duurzame financiering weten elkaar mede daardoor al beter te vinden. Maar er is in termen van volume en efficiëntie nog veel meer te bereiken.

In dat kader bieden de in 2015 gelanceerde Sustainable Development Goals (SDGs) van de Verenigde Naties een nieuw, richtinggevend denkkader voor duurzame ontwikkeling. Het bedrijfsleven wereldwijd is gevraagd om bij te dragen aan realisatie van deze ontwikkelingsdoelen, zowel in eigen land als daarbuiten. De Nederlandse bankensector wil een actieve rol blijven spelen in de verduurzaming van de economie en daarvoor zullen de SDGs overal ter wereld het leidende referentiekader worden. Deze constatering, in combinatie met de oprichting van het Platform voor Duurzame Financiering door De Nederlandsche Bank (DNB), vormden de aanleiding voor het NVB-platform Duurzaamheid om dit document op te stellen. De bankensector wil hiermee een aantal thema's agenderen, in eerste instantie ten behoeve van dialoog tussen de financiële deelsectoren, toezichhouders en de overheid, die in het DNB-platform bijeen komen. Daarnaast benutten wij deze publicatie graag als basis voor het gesprek over gezamenlijke ambities en de rol van banken bij de realisatie van de SDGs met andere geïnteresseerde stakeholders.

Het Platform Duurzaamheid legt in deze notitie knelpunten op tafel en doet suggesties voor oplossingen. Daarmee beoogt het platform niet de regie te nemen over al deze punten. Evenmin wordt geclaimd dat deze opsomming van uitdagingen en knelpunten volledig is, of dat de gekozen thema's gelijkwaardig zijn. Desalniettemin hopen wij hiermee een bijdrage te leveren aan een dialoog die leidt tot krachtige, concrete, werkbare oplossingen die bijdragen aan duurzame ontwikkeling.

SDGs als inspiratie

De Sustainable Development Goals zijn een belangrijke inspiratiebron voor de het duurzaamheidsbeleid van de Nederlandse bankensector. Zij vormden ook het startpunt voor deze notitie. Elk van de SDGs raakt aan activiteiten van één of meer Nederlandse banken. We hebben besloten hier enkele prangende thema's uit te selecteren om daarmee een concrete bijdrage te leveren aan de realisatie van de SDGs. Op basis van gesprekken binnen het Platform Duurzaamheid en met bancaire experts daarbuiten is uit de 17 SDGs (en vele subdoelen) gekozen voor focus op de volgende thema's²⁾.

SDG 3	Gezondheid en Welzijn
SDG 7	Betaalbare en schone energie
SDG 8	Goed en fatsoenlijk werk en economische groei
SDG 9	Industrie, innovatie en infrastructuur
SDG 11	Duurzame steden en gemeenschappen
SDG 12	Verantwoorde productie en consumptie
SDG 13	Klimaatactie

Het recente onderzoek van het CBS, waarmee voor het eerst prestaties van Nederland op de SDGs in beeld zijn gebracht, bevestigt dat er op veel van deze terreinen nog werk te doen is³⁾. Het CBS wijst met name op de thema's klimaatbescherming, hernieuwbare energie, en economische en sociale ongelijkheid. De NVB zal deze uitgebreide analyse in de vervolgstappen betrekken.

Samen sterk

Het is belangrijk voor ogen te houden dat ambities om te verduurzamen vaak doelgedreven en niet marktgedreven zijn. Dat betekent dat we niet kunnen verwachten dat de gewenste transitie vanzelf komen.

Verduurzaming van een gehele economie vraagt (onder meer) om:

- een heldere gedeelde ambitie en stevige doelstellingen,
- een voorspelbaar regel- en toezichtskader dat het bedrijfsleven, financiers en investeerders houvast biedt voor een langere periode,
- duidelijkheid, zekerheid, maar ook innovatieruimte voor financiers, investeerders en subsidiegevers,
- commitment van marktpartijen,
- bereidheid tot samenwerking in nieuwe coalities (privaat, publiek, NGO/maatschappelijk).

Als de bovenstaande elementen samenkomen, kan de marktdynamiek de transitie naar een duurzaam economisch systeem versnellen.

Soms blijkt dat de uitdagingen van deze tijd niet met de bestaande gereedschapskist kunnen worden aangepakt. Waar nieuwe vormen van financiering nodig zijn, kan de markt een belangrijke rol spelen. De onderlinge competitie van een steeds diversere groep van aanbieders van financiering draagt nu al bij aan nieuwe oplossingen. De bankensector werkt daarnaast al precompetitief samen om kennis en 'good practices' snel te delen⁴). Maar hoewel marktpartijen een grote rol te spelen hebben, is de overheid een essentiële partner. Haar inzet als regisseur, coördinator, garantieverstrekker, launching customer, start- of co-investeerder is bewezen effectief en in het licht van de nodige transitie harder nodig dan ooit.

Overigens is het van groot belang om onder ogen te zien dat de transitie naar een duurzame economie geen pijnloos proces is. De voordelen worden niet gelijk verdeeld en er zullen bedrijven en mensen zijn die het moeilijk krijgen. Als onbehagen omslaat in maatschappelijke onrust, bedreigt dat onze welvaart en ons welzijn. Private partijen kunnen weliswaar bijdragen aan het opbouwen van draagvlak voor verduurzaming, maar de overheid is nodig om door compensatie of demping te zorgen dat 'verliezers' en 'winnaars' in een redelijke verhouding tot elkaar blijven staan.

Het Platform Duurzaamheid ziet ernaar uit om met de financiële sector breed, overheid, toezichthouders en maatschappelijke organisaties te werken aan de gereedschapskist van de toekomst en doet met deze notitie een voorzet.

.....

1 Zie ook de NVB Factsheet Verantwoord Ondernemen via <https://www.nvb.nl/verhaal-van-de-banken/5318/het-verhaal-van-de-banken-in-feiten-en-cijfers-2016.html>.

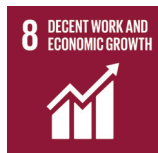
2 De primaire focus van dit document is nationaal, vanwege de gedachte dat de SDGs oproepen tot actie overal ter wereld en Nederlandse banken in eigen land de grootste impact kunnen hebben. Parallel hieraan zijn Nederlandse banken ook actief om de SDGs elders ter wereld verder te brengen. Bijvoorbeeld via het IMVO-convenant over mensenrechten (2016), het Klimaatstatement Banken (2015) en de Dutch SDG Investing (SDGI) Agenda (december 2017).

3 CBS (2016) 'Metten van SDGs: een eerste beeld voor Nederland'. Te downloaden via: <https://www.cbs.nl/nl-nl/publicatie/2016/44/meten-van-sdgs-een-eerste-beeld-voor-nederland>.

4 Zie voor meer informatie: <https://www.nvb.nl/thema-s/24/bank-maatschappij.html>.

ONZE UITDAGINGEN EN VOORSTELLEN

1

Innovatie als bron voor duurzame ontwikkeling en werkgelegenheid

De uitdaging

Een vitaal en innovatief bedrijfsleven, dat zich internationaal onderscheidt op de voor duurzame ontwikkeling meest relevante thema's. Dat is een toekomstbeeld waar banken aan willen bijdragen. Bedrijven zorgen voor directe en indirecte werkgelegenheid, van belang voor welvaart en welzijn in Nederland. En via hun waardeketens leveren zij toegevoegde waarde op andere continenten. De huidige goede uitgangspositie van Nederlandse bedrijven is echter geen rustig bezit. Alleen door steeds weer te investeren en innoveren kunnen bedrijven in ons land relevant blijven in de duurzame (circulaire) economie van de toekomst. En alleen dan kunnen zij met de internationale koplopers mee blijven doen. In eigen land is nieuwe werkgelegenheid noodzakelijk voor het draagvlak voor verduurzaming. Innovatie geeft de bewoners bovendien de kans zich te blijven ontwikkelen en draagt bij aan een krachtige middenklasse, de kurk waar ons land op drijft.

Wat banken willen doen

De financiering van innovatieve sectoren en bedrijven staat onder druk en vergt nieuwe arrangementen. De Nederlandse bankensector is proactief in het samenbrengen van vraag en aanbod van financiering en is alert op knelpunten in de financierbaarheid. We nemen initiatieven om deze samen met stakeholders op te lossen. De innovatie die nodig is om onze economie tot een duurzame én welvarende te maken, zal zo beter kunnen worden gefinancierd.

Belemmeringen en mogelijke oplossingen

Een duurzame innovatieagenda

Het topsectoren-beleid is een startpunt, maar het is van belang dat de nationale innovatieagenda duidelijker richting krijgt en gekoppeld wordt aan duurzaamheidsdoelen.

- Wij willen samenwerken met de overheid, pensioenfondsen, sociale partners en DNB, om heldere kaders voor de bij innovatie behorende langetermijn-financiering te formuleren.

Aanbod van risicodragend kapitaal vergroten

Er is nog altijd een tekort aan risicodragend kapitaal in Nederland, waardoor financiering voor innovatie stukt. Banken verstrekken in principe vreemd vermogen aan bedrijven en daarvoor is de beschikbaarheid van voldoende risicodragend vermogen een voorwaarde.

- Nieuwe coalities met private equity verschaffers en institutionele beleggers kunnen voor betere afstemming zorgen.
- De overheid kan risico's (verder) reduceren en zo een katalysator zijn voor private bijdragen aan maatschappelijke opgaven.

Verantwoord financieren, ook langetermijn

De wetgever en toezichthouders stellen strenge eisen aan bancaire financieringsvormen die nodig zijn voor innovatieve projecten. In het bijzonder het verstrekken van langlopende financiering is een uitdaging. Hogere kapitaalseisen en aanverwante regelgeving zetten banken ertoe aan geen of minder langetermijn verplichtingen aan te gaan. Dit maakt hen terughoudend in het financieren van projecten met een lange tijdshorizon.

- Toezichthouders kunnen bijdragen door alert te zijn op obstakels in regelgeving en deze weg te nemen waar dat mogelijk en verantwoord is.

IV

Extra aandacht voor het mkb

De financiering van het kleinbedrijf in Nederland blijft een uitdaging. De crisis heeft de kwetsbare eigen vermogenspositie van veel ondernemingen blootgelegd en door gebrekkige buffers is het voor veel ondernemers nu lastiger om aan bancaire financiering komen. Maar het mkb is van essentieel belang voor onze huidige economie en zal dat ook zijn voor de duurzame economie van de toekomst. Daarom blijft het belangrijk dat voor goede ondernemingsplannen altijd passende financiering beschikbaar is, ook als het een relatief kleine onderneming betreft. Dat betekent bijvoorbeeld dat als (volledige) bancaire financiering niet verantwoord is, banken ondernemers helpen om op een andere, passende manier wel invulling te geven aan de financieringsbehoefte.

- Wij zijn blij met de positieve grondhouding van toezichthouders tegenover nieuwe toetreders op de markt die het mkb-segment kunnen financieren en roepen op om dit vast te houden.
- Met toezichthouders en andere stakeholders willen we proberen papierwerk terug te dringen en de mogelijkheden van verdergaande standaardisatie meer te benadrukken.
- Ook willen we samen onderzoeken of bestaande overheidsinstrumenten (BMBK, GO, Innovatiekrediet, etc.) beter kunnen worden gestroomlijnd en aangesloten op de financieringsuitdagingen van de toekomst.

V

De duurzame BV Nederland, verbonden met de wereld

Ons inziens kan Nederland alleen nationaal succesvol zijn door een actieve internationale speler te blijven. Ook een innovatieve, duurzame industrie heeft internationale waardeketens. En ook voor afzetmogelijkheden leunen wij op andere landen. Voorkomen moet worden dat Nederland zich achter de dijken terugtrekt. Een oproep die VNO-NCW ook doet in hun NL Next Level programma. Mogelijk kan een expliciete focus op wederzijdse duurzame ontwikkeling helpen om het maatschappelijk draagvlak voor bijvoorbeeld internationale handelsverdragen terug te winnen.

- Wij roepen de politiek en overheid op om weerstand te bieden aan de internationaal groeiende roep om voorrang te geven aan nationale markten en internationale handel te belemmeren. Ook marktpartijen, sociale partners en experts moeten hun stem in dit debat laten horen. Wij dragen daaraan zeker ons steentje bij.
- Daarbij is het ook van groot belang onze concurrentiepositie niet te verzwakken door stapeling van regelgeving die verder gaat dan in andere landen. Monitoring van de impact van regelgeving en goede afstemming met betrokken partijen is nodig.

2

Meer vaart maken met de energietransitie

De uitdaging

Het klimaatakkoord van Parijs, inmiddels in werking getreden, vraagt onze samenleving om nog sneller toe te werken naar een betrouwbare en schone energievoorziening. De financiering van deze transitie is een uitdaging. Zowel publiek als privaat kapitaal zal maximaal moeten worden ingezet. En dat gaat nog niet vlekkeloos. Anderzijds zijn er dilemma's rond de zogenaamde 'stranded assets'. Met andere woorden: hoe gaan we om met installaties die onze economie nu van energie voorzien, maar sneller moeten worden afgeschreven?

Wat banken willen doen

De Nederlandse banken dragen actief bij aan het financieren van initiatieven van ondernemingen en particulieren die de energietransitie bevorderen. De richting voor deze ambitie is gelegd in het Nationale Energieakkoord dat ook door de NVB is ondertekend en in het Klimaatstatement Banken. Daarop voortbouwend zetten de banken in op het verder inzichtelijk maken van hun 'financed emissions', oftewel de uitstoot die te relateren is aan de kerntaken van banken.

Wat gaat er mis bij de financiering van duurzame energie?

Banken financieren steeds meer 'mainstream' hernieuwbare energieprojecten (zoals grote windparken) maar er zijn nog veel vormen van duurzame energieopwekking die moeilijk van de grond komen (zoals diepe geothermie, biomassa-, grondstof- en afvalprojecten). We signaleren verschillende knelpunten, die soms tegelijk optreden:

- door onbekendheid met de techniek kunnen risico's slecht worden ingeschat;
- bij innovatieve eigendomsstructuren zijn de contracten tussen aanbieders en afnemers niet altijd solide waardoor de business case onvoldoende overtuigend is;
- bij kleine projecten zijn de transactiekosten vaak te hoog in relatie tot het te financieren bedrag (en dus is de mogelijkheid voor de financier om de inspanning terug te verdienen te beperkt); alleen bij verregaande standaardisatie komen projecten in aanmerking voor gebundelde financiering.

Belemmeringen en mogelijke oplossingen

VI

Coherent, consistent en langetermijn

Het ontbreekt in Nederland aan heldere en voor de lange termijn consistente regelgeving die gegarandeerd niet met terugwerkende kracht verandert. Ook zijn er geen betrouwbare voor een langere tijd stabiele subsidieinstrumenten en (gedeeltelijke) afdekking van risico's. Deze kunnen de knelpunten aanzienlijk reduceren.

- Een dialoog is nodig over instrumenten als de regeling Stimulering Duurzame Energieproductie (SDE), de salderingsregeling etc. en de vraag hoe het instrumentarium van de toekomst eruit moet zien om publiek en privaat kapitaal optimaal in te kunnen zetten.

VII

Standaarden ontwikkelen en adopteren

Er is behoefte aan eenduidige internationale accountingstandaarden en heldere definities. Er zijn diverse internationale initiatieven die bijdragen aan de beoogde transitie, denk aan IFRS Green, maar standaarden zijn het nog niet.

- Wij roepen Nederlandse financiële instellingen en andere belanghebbenden op om met ons standaardisatie te ondersteunen (zoals deels al gebeurt in het Platform Carbon Accounting and Finance) en de integratie van dergelijke standaarden in de Nederlandse praktijk te bevorderen.
- Een dialoog is nodig over de definitie van 'financed emissions' en de reikwijdte van de verantwoordelijkheid van de Nederlandse banken en andere financiële instellingen.

VIII

De vervuiler betaalt (maar hoeveel?)

Een grote belemmering is dat de nadelige effecten van uitstoot van broeikasgassen niet beprijsd zijn en daardoor niet goed kunnen worden meegenomen in de beoordeling van business cases en financieringsaanvragen. De samenleving vraagt de bankensector om zelf met een fictieve (hoge) prijs voor CO2 te rekenen, maar de markt biedt geen beloning.

- De bankensector heeft de overheid reeds opgeroepen om werk te maken van een effectieve CO2-prijs die hoog genoeg is om voldoende investeringen in o.a. duurzame opwekking en energiebesparing uit te lokken om de anderhalf tot tweegradennorm te halen. De open vraag is wat financiële instellingen verder nog kunnen doen.

IX

Een regisseur voor klimaatbeleid

De overheidsagenda voor de energietransitie is veelomvattend en complex en momenteel versnipperd over meerdere ministeries. Daardoor worden kansen gemist in het stroomlijnen van regelgeving en het samenwerken met private partijen, zoals de bankensector.

- Het instellen van een '(programma)minister voor klimaat en energietransitie' met stevig mandaat om de inspanningen van alle benodigde ministeries te coördineren zou een goed begin zijn om de stroomlijning op gang te krijgen.
- Goede samenwerking tussen de verschillende financiële sectoren, instellingen als het Nederlands Investerings Agentschap (NIA), de Nederlandse Investeringsinstelling (NLII) en de toekomstige Nationale Financieringsinstelling, publiek-private samenwerkingsverbanden als het Expertisecentrum Financiering Duurzame Energieprojecten en de overheid is nodig om te voorkomen dat initiatiefnemers de weg kwijt raken in het ingewikkelde financieringslandschap.

X

'Stranded assets' blootleggen

De problematiek van 'stranded assets' is bij financiële instellingen en DNB in beeld, maar het is niet kraakhelder welke assets nu al 'stranded' zijn en welke dat op korte termijn zouden kunnen worden. Dit is mede het gevolg van het ontbreken van de (politieke) wil om de transitie met kracht door te zetten. Bovendien is dit een issue waar zeer duidelijk wordt dat de transitie naar een duurzame economie geen 'pijnloze' weg is. De opbrengsten en kosten zijn niet gelijkmatig verdeeld en daar waar deze buitenproportioneel dreigen te worden zal nagedacht moeten worden over adequate compensatie of afoming van overwinst.

- Het is ook hiervoor van belang om breed geaccepteerde en valide definities en bijpassende risicomodellen te ontwikkelen waarin klimaatrisico wordt geïntegreerd.

3

Effectiever bijdragen aan verduurzaming van woningen en andere gebouwen

De uitdaging

Ongeveer 25% van de broeikasgasuitstoot van Nederland, komt door de verwarming, koeling en verlichting van woningen en gebouwen. Vanaf 2020 moeten nieuwe woningen in Nederland energieneutraal worden opgeleverd. Het energieneutraal maken van de bestaande woningvoorraad en andere gebouwen is technisch gezien een grotere uitdaging, maar volgens experts haalbaar. Deze transitie vergt financieringsoplossingen die eigenaren van woningen en gebouwen faciliteren en stimuleren tot de benodigde investeringen over te gaan. Daarbij is het van belang dat alle betrokkenen voortvarend aan de slag gaan: versnelling is nodig omdat het huidige tempo te laag ligt.

Wat banken willen doen

Banken leveren een actieve bijdrage aan de vergroening van de Nederlandse woningvoorraad, kantoren en andere gebouwen door nog effectiever in te zetten op verbetering van de energie-efficiency van door hen gefinancierde gebouwen. Banken nemen al diverse initiatieven maar erkennen dat er ruimte is voor verbetering, bijvoorbeeld door sneller van elkaar te leren welke maatregelen werken.

Belemmeringen en mogelijke oplossingen

XI

Regelgeving wijst de weg

Het is van belang dat de overheid heldere regels hanteert en dat die consistent worden toegepast in de komende decennia. Dat is nodig om eigenaren, investeerders en financiers voldoende houvast te bieden om investeringsprojecten, die zich over langere tijd moeten terugverdienen, te realiseren.

- Voor de kantorenmarkt zou goed zijn dat tijdens of kort na invoering van de Energielabel-C verplichting een doorkijk wordt geboden naar de volgende stap, om een prikkel te geven om bij investeringen in verduurzaming meteen door te pakken tot label A of B.
- Voor de particuliere woningmarkt zou een verruiming van de Nationale Hypotheekgarantie (NHG) voor nul-op-de-meter huizen kunnen helpen, evenals het wegnemen van juridische obstakels bij onder meer het pandrecht op gefinancierde zonnepanelen.

XII

Langetermijn-visie op ruimtelijke ontwikkeling

Het kunnen financieren van deze meer innovatieve oplossingen stelt specifieke eisen en vraagt om helder ruimtelijk overheidsbeleid dat ver vooruit kijkt. Bijvoorbeeld om te bepalen of en waar er infrastructuur voor (rest)warmte komt, of waar wordt ingezet op volledig geëlektrificeerde nul-op-de-meter woningen.

XIII

Gebouwgebonden financiering van verduurzaming

Het feit dat de terugverdientijd van veel investeringen in verduurzaming langer is dan de eigenaar van een woning in de woning blijft wonen, is reden voor de NVB om de mogelijkheden van zogenaamde gebouwgebonden financiering te verkennen. De plicht tot aflossing blijft daarbij bij het pand en wordt bij verkoop van het pand overgedragen op de nieuwe eigenaar. Het is overigens nog niet duidelijk of een aanbod van gebouwgebonden financiering woningeigenaren over de streep zal trekken om te investeren in verduurzaming.

- Zodra de NVB met concrete voorstellen komt, dienen deze te worden getoetst op effectiviteit, bijvoorbeeld in pilots. Daarvoor zal samenwerking met de overheid en toezichthouders nodig zijn, vanwege de nodige aanpassingen in de regelgeving.

De waarde van energiebesparing onderzoeken en uitdragen

De kwaliteit en waarde van energieneutrale woningen en gebouwen is hoger, zeker in het licht van een toekomstige reële prijs voor CO₂-uitstoot, maar ook vanwege het gebruikersgenot. Toch wordt dat niet door alle marktpartijen onderkend. Er wordt op verschillende plaatsen wetenschappelijk onderzoek gedaan naar de relatie tussen factoren als Energielabel en energieverbruik enerzijds en de prijs en snelheid van verkoop of de kans op default anderzijds. De resultaten wijzen in de richting van een prijspremium voor een duurzamer huis én minder risico op wanbetaling voor bewoners met een laag energie-verbruik, maar de bewijsvoering is pril en deze conclusies worden nog niet breed erkend. De taxatiebranche maakt een begin met het meenemen van energie-efficiënte in de waardering van vastgoed maar dat is nog lang geen staande praktijk.

- Banken kunnen bijdragen aan de kennisontwikkeling door de energie-efficiëntie van woningen in portefeuille inzichtelijk te maken en gegevens ter beschikking te stellen voor onderzoek.
- De financieringsruimte voor energie-efficiënte woningen kan worden verruimd door hypotheek met een gunstig label als pakket aan institutionele beleggers aan te bieden.
- De NHG zou kunnen vragen om de energiestaat van de woning aan te leveren als onderdeel van het financieringsdossier.

4

De financiële wensen en mogelijkheden van ouderen op elkaar aan laten sluiten

De uitdaging

Door de vergrijzing kent Nederland een sterke toename van het aantal ouderen. Veel ouderen vinden het fijn om zo lang mogelijk zelfstandig thuis te kunnen wonen. Een streven dat ook vanuit de politiek wordt gestimuleerd, mede om de kosten van de ouderenzorg betaalbaar te houden. Daarbij zijn mensen voor hun zorg en oudedagsvoorziening meer en meer aangewezen op hun eigen vermogen. Dit is een gevolg van de terugtrekkende overheid, groeiende druk op zorg-budgetten, (voorziene) veranderingen in de pensioenwetgeving en flexibilisering van de arbeidsmarkt. Aanpassingen aan de woning om deze geschikt te maken voor de fysieke en mentale uitdagingen waarmee ouderen te maken krijgen vergen investeringen. Soms is verhuizing naar een meer geschikte woning wenselijk. Het ideaalbeeld van een 'smart home' dat ouderen helpt om zelfstandig te blijven wonen, inclusief technologie die zorg-op-afstand mogelijk maakt, vraagt ook om investeringen. Kortom: de wil om langer thuis te wonen vergt een zekere vermogenspositie of de mogelijkheid om te lenen. Veel ouderen hebben vermogen opgebouwd, maar dat zit vast in hun huis. Voor die categorie kan 'ontschotting' van de financieringsstromen voor wonen, zorg en pensioen een oplossing bieden. Voor de categorie toekomstige ouderen is de vraag wat de financiële sector kan doen om eraan bij te dragen dat voldoende vermogen wordt opgebouwd dat ook echt inzetbaar is wanneer nodig.

Wat banken willen doen

Banken willen door vernieuwende financiële proposities tegemoetkomen aan de wens van hun klanten om tot op hoge leeftijd zelfstandig thuis te wonen. Onze focus is daarbij om de driehoek wonen, zorg en pensioen te ontschotten en bij de financiering van verbouwingen de koppeling met verduurzaming van de woning actief te maken. Ook willen banken hun klanten optimaal kunnen bedienen in de levensfase waarin zij stapsgewijs minder zelfredzaam worden, maar toch zelfstandig leven. Banken willen verder een bijdrage leveren aan vergroting van het bewustzijn bij de consument van zijn vermogensopbouw, op basis van de in de sector beschikbare kennis en expertise. Waar de deskundigheid van vermogensbeheer traditioneel vooral aan vermogende klanten ter beschikking wordt gesteld, is deze ook van belang voor minder vermogende klanten. Samen met stakeholders willen banken onderzoeken of wet- en (toezichts)regelgeving voldoende ondersteunend zijn en welke rol ontschotting tussen financiële deelsectoren zou kunnen spelen in het realiseren van 'wealth management for all'.

Belemmeringen en mogelijke oplossingen

XV

Van stenen naar kwaliteit van leven

Veel ouderen bouwen waarde op in hun huis. Toch leidt dit vaak tot zogenaamd 'dood kapitaal'. Het is niet aan te wenden voor zorgkosten zonder het huis te verkopen.

- Wij willen in samenwerking met zorgverzekeraars, toezichthouders en andere betrokken stakeholders nieuwe arrangementen ontwikkelen die het beter mogelijk maken om de waarde van de woning te benutten om zorginkoop mogelijk te maken.
- Ook valt te denken aan een lijfrenteoplossing die ouderen in staat stelt vermogen beschikbaar te hebben om langer in hun huis te wonen, gekoppeld aan adequate instrumenten om bijbehorende risico's af te dekken. Onderzocht kan worden of een NHG-constructie hier uitkomst kan bieden.

XVI

Creatieve oplossingen ondersteunen

Soms kiezen ouderen ervoor om hun huis te verkopen en de waarde in te brengen in een coöperatie, om van daaruit wonen en zorg in te kopen. Dit lijkt aantrekkelijk, maar bancair is de financiering vaak ingewikkeld omdat het vermogen niet altijd toereikend is voor de periode dat de leden hier gebruik van willen maken.

- Wij zullen onze visie op dergelijke constructies aanscherpen met de bedoeling de mogelijkheid van collectieve oplossingen beter te ondersteunen.
- Regels, zowel van overheidszijde als van de financiële instellingen zelf, die creatieve oplossingen in de weg staan moeten worden geïnventariseerd en aangepast. Zo zijn voorzieningen voor opvang van ouders door hun kinderen, zoals een aanleunwoning in de tuin, lastig te realiseren door zowel regelgeving als hypotheekcondities van banken.

XVII

Oplossingen voor kwetsbare personen

Wij zien dat onze dienstverlening niet automatisch aansluit bij een groeiende groep kwetsbare klanten, zoals ouderen bij wie het geheugen of het lichaam niet meer helemaal meewerkt. Zo blijkt contactloos betalen enorm gewaardeerd te worden door ouderen, omdat zij gemiddeld gezien meer moeite hebben met het onthouden van een pincode of het intoetsen van de code op kleine pinapparaten. Dat succes was onverwacht. Daarom onderzoeken we welke lessen we hieruit kunnen trekken voor de dienstverlening aan deze groep.

- Wij zullen onze dienstverlening actief testen op kwetsbare groepen en aanpassen waar nodig. Als voorbeeld wijzen wij op de toename van Alzheimer die soms leidt tot financieel misbruik door een mantelzorger of andere hulpverlener. Wij willen samenwerken met deskundigen om hierop passende antwoorden te formuleren.

5

De financiering van ziekenhuizen en zorginstellingen waarborgen

De uitdaging

De goede zorginfrastructuur in Nederland staat onder druk, mede omdat we tegen de grenzen van de financierbaarheid aanlopen. Banken nemen nu een aanzienlijk deel van de financiering van ziekenhuizen en andere zorginstellingen voor hun rekening. Mede door regelgeving maar ook door toegenomen onzekerheid over het risicoprofiel van de zorgsector, worden banken terughoudender. Een alternatief is echter niet voorhanden. Om ook in de toekomst de goede kwaliteit van ziekenhuizen en zorginstellingen te garanderen, moet de (intramurale) zorgsector een aantal urgente uitdagingen adresseren. Daarnaast moet de geambieerde kleinschaligere, kosten efficiëntere werkwijze in de thuiszorg georganiseerd en gefinancierd worden.

Wat banken willen doen

Wij willen nieuwe coalities vormen en nieuwe financieringsinstrumenten ontwikkelen om de uitdagingen van de zorg, samen met zorginstellingen, aan te gaan. Macro gezien betreft dit zowel het veilig stellen van de financiering van de grote instellingen als het bijdragen aan de ontwikkeling van nieuwe efficiënte vormen van kleinschalige thuiszorg. Banken kunnen financiële expertise leveren, om de zorgsector weerbaarder te maken⁵⁾.

5 Financiële expertise leveren banken ook in het kader van het Energieakkoord. Zie voor meer informatie: <https://www.nvb.nl/thema-s/ondernemen-financieren/2501/financiering-energieprojecten.html>.

Belemmeringen en mogelijke oplossingen

XVIII

Samen zorgen voor de zorg

De business case voor de financiering van een ziekenhuis of zorginstelling is vanuit bancaire perspectief nu vaak onvoldoende overtuigend. Gezien de maatschappelijke waarde zijn banken vaak bereid tot het zetten van een extra stap, maar de grenzen van die mogelijkheden worden bereikt.

- De bankensector wil een gezamenlijke zoektocht starten met de zorgsector, overheid en institutionele beleggers en pensioenfondsen, om tot praktische oplossingen komen.
- Voor de financiering zal meer in coalities moeten worden gewerkt en zullen door garanties van de overheid en/of institutionele partijen risico's kunnen worden gemitigeerd.

XIX

Financiële expertise overdragen

De financiële functie bij ziekenhuizen en zorginstellingen is nu vaak onvoldoende professioneel. Om de financierbaarheid te vergroten is verbetering is een prioriteit.

- Het financieel management van zorginstellingen moet significant veranderen om de risico's die gepaard gaan met veranderingen in de financierings-systematiek af te dekken. De sector blijkt hiertoe maar beperkt in staat. Wij willen naast onze rol als financier onze bijdrage leveren om de kwaliteit van dit management van onze klanten te helpen vergroten.

Conclusie

Nederland is nooit klaar. Continue innovatie en investering is nodig om onze goede uitgangspositie te behouden in een wereld die zich duurzaam ontwikkelt. Nederlandse banken willen daaraan een actieve bijdrage leveren. Daarbij zijn wij geïnspireerd door de Sustainable Development Goals, in het bijzonder door zeven eerder genoemde doelen.

Wij hebben tal van ideeën aangereikt die wij met de financiële sector, overheid en andere belangstellenden willen uitwerken. Samen kunnen we een extra impuls geven aan duurzame ontwikkeling in Nederland, waar onze impact het grootst is. Samen kunnen we belemmeringen wegnemen en de weg vrij maken naar een duurzame economie.

De dialoog waar wij toe uitnodigen is wellicht ook nooit klaar. Voor duurzame ontwikkeling is veel nodig, getuige de 17 SDG's en hun 169 subdoelen. Wij beginnen met deze zeven en zien uit naar de gesprekken en samenwerkingsverbanden die daaruit ontstaan.